

"איזה סרט נפלא... כמה בכינו!"

מצבי רוח לבכיות, לגניחות ולאנחות לא חסרו בשכונתנו. אישה מוכית ובוכייה לא היתה חזיון נדיר. להגנתו טען ש'סירבה לקיים מצוות עונג שבת'. כילדים לא הבנו באיזו מצווה מדובר.

מכות ובכיות היו עניין של שיגרה: מורים היכו את תלמידיהם, שכנים היכו זה את זה על דברים של מה בכך כמו בתור למים מהברז השכונתי או רבו על שווה פרוטה ו'הלכו מכות', אבות לימדו מוסר את ילדיהם בעזרת חגורה ונערים היכו את כל מי שחלש מהם. הבולשת הבריטית הפתה ללא רחם את אסירי המחתרות, שבפעולת נקם חטפו והיכו סרג'נטים בריטיים. כשחזרו נשות החצר מסרט טורקי או מסרט הודי בקולנוע 'אדיסון' – הן סיפרו לשכנות את סיפור הסרט קורע הלב, כולן נאנחו כאחת אנחה עמוקה, בכו ושיבחו: "באמת התורה, איזה סרט נפלא..."

"מה אתן יודעות", אומרת ויקטוריה מלכת החצר, "כל הסרט בכינו... העיניים והאף נזלו. אני הרטבתי חמש ממחטות. מזמן לא ראיתי סרט טוב כל כך."

לא עבר שבוע בשכונתנו ללא מאורע טראגי ראוי, שעבר מפה לאוזן והסיפור הלך והעצים ממספר למספר עד שהיה לסיפור בלהות סוחט דמעות. סיפרו על ילדים שנשמטו ממרפסת הקומה השנייה של התלמוד תורה – אחד נהרג וכמה נפצעו. סיפרו על ילדים שנתלו מאחורי עגלת מוכר הקרח ונשמטו חבולים על הכביש. סיפרו על הסוס של מוכר הנפט שהשתולל ורמס אישה זקנה תחת גלגלי העגלה לאחר שפרחחי השכונה תחבו פלפל 'שאטה' באחוריו של הסוס.

עלו על כולם סיפורי ההלוויות ששכונתנו התברכה בהן. אחת לכמה ימים יצא כרוז השכונה העיוור, וסלסל בקולו 'לוויה...לוויה...' – קולו היה צוהל ומלא שמחה וגיל, ממש כפי שהכריז שעה קודם על 'ברית מילה' או 'פדיון הבן'. החיים והמוות יצאו מפיו כמחרוזת פנינים. הכול תלוי היה כמובן במחיר. למשמע קולו המסתלסל פרחו מעל הכרכובים יונים, תורים וצוצלות ועורבי-מדבר שחורים קראו 'קרע... קרע...' המוני בית ישראל יצאו לרחבת בית הכנסת הגדול 'בבא תמא' כדי לקיים מצוות 'חסד של אמת'. החנויות נסגרו על מסגר ובריה והחנוונים הלכו אחרי ארונו של המנוח כשמפתח ענק, כידו של ילד, תלוי על כתפם. המקוננות קוננו על הליכתו של היקר באדם, שהלך ערירי מן העולם והותיר אלמנה וילדים. בקולות דקים וגבוהים פרטו על נימי הלב וסיפרו על מעשי חסד, נדיב שדאג ליתומים ואלמנות והרעיף כל טוב למשפחתו ולקהילתו. באי ההלוויה גילו לפתע פנים חדשות אצל הנפטר, שנודע כקמצן וכאיש ריב ומדון, שעליו אמרו זקני השכונה: 'בר מינן, הוא פוחד לרוקן את מעיו מחשש שיהיה רעב'. הקשר בין סיפורי המקוננות לבין המציאות דמה לקשר שבין אש למים. שמחה, מקוננת מקצועית, ידעה בכוח קינותיה לפתוח את שק הדמעות לרווחה וההתייפחויות והיבבות היו מקור גאוה בסיפור היומי שעבר מפה לאוזן: 'אוח, איזו הלוויה נפלאה... כמה בכינו'.

שכונה שלימה התאבלה על מותו של זקן שבע ימים, אך עצבות של ממש ירדה עלינו בהלוויה של לוחם מחתרת בן השכונה שהועלה לגרדום, או הלוויה של נוטר בן השכונה שנפל על

משמרתו. למרבה הפלא, המקוננות ויתרו ביום זה על שכן וקוננו בקולות גבוהים שיצאו ממחוזות הלב וסיפרו על נער שלא ראה עולם, לא חבק אישה, לא בנה בית ולא הביא ילדים לעולם.

אנו, התלמידים, צעדנו לפחות פעם בשבוע אחרי ארונות נפטרים, בואכה הר הזיתים. ההלוויות היו פיצוי נאות על שגרת לימודים מעיקה, מכות ובכיות, בתלמוד תורה. ראינו בהלוויות מעין יום טיול מהנה ולא התרגשנו מהפגר שהלכנו אחריו. בקולות דקים של נערי מקהלה סלסלנו אין ספור פעמים את פרק צא בתהלים:

"יֵשֶׁב, בְּסֶטֶר עֲלִיּוֹן; בְּצֵל שְׁדֵי, יִתְלוֹן... עַל-כַּפֵּי יִשְׂאוּנָה: פֶּן-תִּגָּף בְּאֶבֶן רִגְלָהּ..."

מקהלת קבצנים, שסיגריה תקועה להם בקצה הפה, הלכה אחרי האלונקה, קשקשה בקופות, שיגרה עמוד עשן ומלמלה בקול צרוד: "צדקה תציל ממות! צדקה תציל ממות!...." – בעוד המנוח, זיכרוננו לברכה, בדרכו לקבר.